

գ. Իբրև կամ եղև երբեմն անցեալ տէրութեանն վէնէտկոյ դնել ի վերայ յօհաննէս աղայի սեղբոսեանց զհարկ վաճառականաց 30 արծաթ տուգաթից ի տարւոջ. ի բողոքել նորա՝ առժամայն ազատ կացուցաւ և ոչ երբէք վճարեաց զայնպիսի հարկ մինչև ցայսօր:

դ. Եթէ դէպ լիցի այսմ նորոյ տէրութեան. վէնէտկոյ բռնի մուծանել զայս նորութիւն, դնելոյ արտաքոյ կարգի զհարկ ի վերայ հպատակաց օսմանցւոց, հաւանական է յոյժ, թէ և օսմանցւոց տէրութիւնն ըստ նմին օրինակի ծանրաբեռնեցէ հարկօք զվէնէտիկեցի վաճառականս զբնակացեալս յընդարձակ տէրութեան իւրում, որք անհամեմատ առաւելութեամբ են բազմաթիւ. յորմէ՝ զհետ զայր և այս, զի վէնէտիկեան տէրութիւնն յառնուլն աստէն զգումար ինչ հարկի եղելոյ ի վերայ օսմանցի հպատակաց՝ պարտաւորեցէ զվէնէտիկեցիս զբնակացեալս ի տէրութեան օսմանցւոց վճարել մեծամեծ տուժանօք իւրեանց ազգին՝ զևս առաւելն, որովհետև դիւրին է օսմանցւոց տէրութեանն պահանջել ի վէնէտիկեան ազգի զի սկսեալ ի 1718 թուականէ և այսր՝ վճարեսցի ինքեան ոչ միայն խարածն, այլ և ամենայն այլ հարկք ըստ օրինակին՝ որով վճարեալ եղեն յիւրոց հպատակաց:

և. Նոր տէրութիւնն վէնէտկեան ի պահանջելն զայսպիսի տարականն հարկս ի հպատակաց օսմանցւոց՝ առիթ տայր Տէրութեանն (այսինքն տէվլէթին) համարելոյ զայն ինքեան ի նախատինս՝ և վասն այնր շարժելոյ ի ցատուսն. մանաւանդ զի ի Ին.բդ յօդուածն Ատնամէին յայտնապէս ասի. րէ մի կեղեցիկ պահանջուաւք առաւելագոյն տրոց, և այլոց նորոգ սահմանեալ հարկաց*. և յայսմանէ զհետ զային նմա անցք դժկամակք՝ ոչ միայն ընդ օսմանցւոց տէրութեանն, այլ նաև ընդ այլ ամենայն ազգս եւրոպէացւոց. որոց մարդիկ ոչ միայն ի բազում ամաց հետէ բնակացեալ են յերկրի օսմանցւոց տէրութեանն, այլ և ըստ մեծի մասին ծնեալք անդէն, և սակայն ընդ երկայն ամս յաջորդական սերնդոց համարեալ են ընդ փրանկս, և վայելեն ի բազում ապահարկութիւնս: Եւ ևս տուեալ լինէր առիթ դեսպանաց և մինիսթրոյից ալլոց ազգաց եւրոպէացւոց՝ նախանձաւորաց վենետիկեան տէրութեանն՝ առելի առնելոյ զնա յաչս օսմանցւոց տէրութեանն:

ԺԲ.

Հ. Եղիա Մխիթարայ աշակերտ և Աթոռակալը՝ հետագայ գիրը Աբբահօր կը զրկէ ի Հոռվմ, ուր մայիսէն ի վեր կը գտնուէր՝ արդարացնելու համար Միաբանութիւնը: Ինչպէս այս, նոյնպէս ամէն նամակներու մէջ Հ. Եղիա շատ խղճամիտ կերպով մանրամասն կը տեղեկագրէ Միաբանութեան անցուկացը, և ամէն անգամուն կը հաղորդէ ինչ լուր որ արևելքի դէպքերու և ինդիրներու շուրջ ստանայ ուրիշներէ:

Գերշարգեկոյ Տն Միխիթարայ Աբբայ Հօրն

1718 յուլիս 23

... հահապետն պատմեաց, թէ մետասան նաւ տաճկի, թէ թգրիկն և թէ պազիրկեանի, ոմանք կոտորեցան և ոմանք այրեցեալ ի վրաւուզ եղին, որոց զհինկն աչօք իւրովք տեսեալ է, և զայսն լուեալ: Տեսելոց մին այս է, զի մի պէլիկ նաւ առաջի թերսխանային այրեցեալ է, և միւս ևս որ էր մերձ նորա, մինչև ջանացեալ է կտրել զչուանն և փախչիլ, զնոյնն ևս հողմն տարեալ հպպեցուցեալ է ի յառաջնոյ հրդեհեցեալ նաւուն. վերակացուք իբրև տեսեալ են, մի սայլով 400 մարդ յղեալ են առ նոսա երթալ մարել. վասն որոյ նորա ևս հրդեհեցեալք են, և յա(յ)նցանէ հուր անկեալ է ևս ի տեղին,